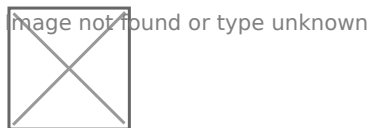

Αχαρνές: από τη λαμπρή αρχαιότητα στα προβλήματα του σήμερα... (Φωτεινή Τζώρα, Πολιτικός Επιστήμων)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Οι παλαιότερες αρχαίες ενδείξεις στην περιοχή, όπου αναπτύχθηκε ο αρχαίος Δήμος Αχαρνών ανάγονται στα υστεροελλαδικά χρόνια (1300 - 1150 π. Χ.) και μαρτυρούν τη διαχρονική και αδιάσπαστη συνέχεια της κατοίκησης στο Δήμο Αχαρνών^[1], επιβεβαιώνοντας, ότι οι όροι της χωροταξίας και της πολεοδομίας ήταν απαραίτητοι και είχαν τεθεί ήδη από την αρχαιότητα. Πλήθος αρχαιολογικών ευρημάτων που αφορούν, τόσο την ιδιωτική κατοικία αλλά και μεγάλα δημόσια έργα, όπως ο Αχαρνικός Οχετός και το Αδριάνειο Υδραγωγείο καταδεικνύουν την ακριβή μελέτη και εξειδικευμένη κατασκευή τους.

Στη σύγχρονη εποχή, οι ραγδαίες εξελίξεις που έλαβαν και λαμβάνουν χώρα

αντικατοπτρίζονται καθαρά στο δομημένο περιβάλλον του Δήμου Αχαρνών. Από τη δεκαετία του '60 έως τις μέρες μας, συντελείται στο χώρο μία συγκυριακή[2] οικιστική μεγέθυνση και ανάπτυξη χωρίς σχεδιασμό. Η ανάπτυξη αυτή κατ' αρχήν είχε το χαρακτήρα της επείγουσας αυτοστέγασης σε περιοχές εκτός σχεδίου με χαμηλές τιμές γης. Χαρακτηριστικά της διαδικασίας αυτής ήταν η παράνομη και χωρίς πρόβλεψη κατάτμηση της γης, (σε συνδυασμό πολλές φορές, με την καταπάτηση) και η αυθαίρετη δόμηση. Τα δύο αυτά χαρακτηριστικά αποτελούν μέχρι και σήμερα τις κύριες γενεσιουργές αιτίες των προβλημάτων και των δυσλειτουργιών του υφιστάμενου αστικού ιστού, σε συνδυασμό βέβαια με τις νεώτερες εξελίξεις, καθώς ο Δήμος Αχαρνών, μαζί με άλλους δήμους της περιφέρειας του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Πρωτεύουσας, αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση με έντονη πληθυσμιακή και αναπτυξιακή κινητικότητα έως τις μέρες μας.

Το δομημένο περιβάλλον του Δήμου Αχαρνών

Σύμφωνα με το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας ο Δήμος Αχαρνών ανήκει στο Πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας και εντάσσεται στη χωροταξική υποενοότητα του Λεκανοπεδίου, με χαρακτηριστικά Δήμου υπερτοπικής σημασίας. Προσδιορίζεται δε ως ένα από τα τέσσερα δορυφορικά κέντρα του Λεκανοπεδίου, μαζί με το Χαϊδάρι, το Ελληνικό και το Μαρούσι. Ο Δήμος Αχαρνών αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους σε έκταση και πληθυσμό Δήμο της χώρας. Η έκταση είναι 146.406 στρέμματα, από τα οποία τα 40.000 είναι οικιστικά.

Το μεγαλύτερο ποσοστό της έκτασης του Δήμου καταλαμβάνεται από δασικές εκτάσεις, λόγω του εθνικού δρυμού της Πάρνηθας, μέρος του οποίου περιλαμβάνεται στα διοικητικά όρια του δήμου. Από την ανάλυση του αστικού ιστού προκύπτει ότι η κύρια χρήση γης στο Δήμο Αχαρνών είναι η κατοικία (μονώροφα αγροτόσπιτα, νεοκλασικές, μεσοπολεμικές μονοκατοικίες και πολυκατοικίες). Οι οικιστικές ενότητες του δήμου χαρακτηρίζονται από ανομοιομορφία που οφείλεται αφενός, στην κοινωνική συνύπαρξη διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων, οικονομικών στρωμάτων και εθνικοτήτων και αφετέρου, στην μίξη παραγωγικών δραστηριοτήτων, πέραν της κατοικίας στο χώρο.

Το πολεοδομικό κέντρο είναι το πιο πυκνοδομημένο, ενώ ο υπόλοιπος οικιστικός ιστός εμφανίζει προβληματική οργάνωση λόγω αυθαίρετης και εκτός σχεδίου δόμησης. Τα δύο κύρια οικιστικά κέντρα είναι ο ιστορικός πυκνοδομημένος αστικός πλέον ιστός του κεντρικού Μενιδίου και ο πυρήνας της κοινότητας των Θρακομακεδόνων, στις νότιες παρυφές της Πάρνηθας, ο οποίος διαθέτει λιγιστές κεντρικές εξυπηρετήσεις και χαμηλής πυκνότητας δόμηση.

Παρουσία παραγωγικών μονάδων και η χωροθέτηση τους στο Δήμο Αχαρνών

Ο Δήμος Αχαρνών αποτελεί πόλο εγκατάστασης μονάδων δευτερογενούς τομέα παραγωγής, αλλά και χρήσεων που συνδέονται με αυτόν (χονδρεμπόριο, αποθήκες, «μάντρες», εκθετήρια). Οι μεταποιητικές μονάδες που αποτελούν το πιο δυναμικό παραγωγικό τμήμα, ωστόσο, εξαιτίας της διάσπαρτης χωροθέτησης δημιουργεί δυσλειτουργίες στο εσωτερικό του οικιστικού ιστού. Οι περισσότερες μεταποιητικές δραστηριότητες είναι εκτός σχεδίου και γειτνιάζουν με τον Κηφισό και την Εθνική οδό, ενώ πολλές από τις μονάδες τριτογενούς τομέα βρίσκονται κατά μήκος των κεντρικών λεωφόρων Καραμανλή και Δεκελείας.

Στο εσωτερικό του Δήμου Αχαρνών υπάρχουν συγκεντρώσεις βιομηχανιών, βιοτεχνιών και χονδρεμπορίου διάσπαρτες στο χώρο. Υπηρεσίες λιανικού εμπορίου για την εξυπηρέτηση των γειτονιών βρίσκονται στο Παλαιό κέντρο, γεγονός που δυσχεραίνει τους κατοίκους άλλων οικιστικών ενότητων που αναγκάζονται σε καθημερινές μεγάλες μετακινήσεις για την εξασφάλιση των βασικών αναγκών. Ιδιαίτερο πρόβλημα εξυπηρετήσεων εντοπίζεται στο Ολυμπιακό Χωριό που στερείται τοπικών λειτουργιών.

Σημαντική επισήμανση είναι η ύπαρξη υπερτοπικής σημασίας χρήσεων εστίασης-αναψυχής στους πρόποδες της Πάρνηθας και συγκεκριμένα επί της οδού Πάρνηθος που οδηγεί και στο Καζίνο Mont Parnes. Ειδικότερα, καταγράφονται υπηρεσίες περιαστικής αναψυχής (ιππικοί όμιλοι, αερολέσχη, ορειβατικά καταφύγια), μικρές ξενοδοχειακές μονάδες, συγκεντρώσεις εξοχικών κέντρων στο δρόμο προς την Πάρνηθα, στην περιοχή της Βαρυμπόμπης και της Φυλής, καθώς και η επιχείρηση του Καζίνο Mont Parnes στην κορυφή του βουνού.

Μεγάλες εκτάσεις του Δήμου καλύπτονται από ειδικές χρήσεις υπερτοπικής σημασίας (αεροδρόμιο Τατοΐου, στρατόπεδα Καποτά - Παπαστράτη - Αμυγδαλέζας, Σχολή Αστυφυλάκων, Εγκαταστάσεις ΕΥΔΑΠ, Σταθμός υψηλής τάσης ΔΕΗ, αποθήκες ΟΤΕ, Κεντρική Ανθαγορά, ΒΙΟΠΑ-ΒΙΠΑ, Ολυμπιακό χωριό, συγκοινωνιακό κέντρο ΣΚΑ, Καζίνο Mont Parnes).

Οι χρήσεις αυτές σε συνδυασμό με την εκτεταμένη κατάτμηση της γης, την αυθαίρετη δόμηση και τις ολέθριες συνέπειες από το σεισμό της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1999 στην Πάρνηθα, έχουν δημιουργήσει μια εκρηκτική πραγματικότητα στο Δήμο Αχαρνών, επηρεάζοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων, αλλά και την εικόνα του Δήμου γενικότερα. Ο σεισμός της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1999 με επίκεντρο την Πάρνηθα, ευρύτερα γνωστός ως σεισμός της Αθήνας του 1999, είναι ο

φονικότερος σεισμός των τελευταίων 50 ετών στην Ελλάδα και η δαπανηρότερη φυσική καταστροφή, καθώς οι ζημιές που προκλήθηκαν έφτασαν τα 3 δισεκατομμύρια ευρώ. Κατά την απογραφή των καταστροφών, περίπου 2.700 κατοικίες κρίθηκαν κατεδαφιστέες, ενώ πάνω από 7.500 χαρακτηρίστηκαν «κίτρινες», δηλαδή με σημαντικές βλάβες που έπρεπε να επισκευαστούν.

Το κύριο πρόβλημα της αυθαίρετης και άναρχης δόμησης βλάπτει το χωροταξικό σχεδιασμό, ενώ ενισχύει την αναρχία και την παρανομία στο εσωτερικό της, παρουσιάζοντας προβλήματα ρατσισμού, απομόνωσης και εγκληματικότητας. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί πως η αυθαίρετη και άναρχη δόμηση δεν χαρακτηρίζει μόνο τις κατοικίες των ασθενέστερων οικονομικά κατοίκων, αλλά και τις κατοικίες των εύρωστων οικονομικά κατοίκων. Η διαφορά εδώ έγκειται - πέραν της κοινής καταπάτησης της γης- στο «αισθητικό» αποτέλεσμα. Χαμόσπιτα, αυτοσχέδιες κατασκευές με τη μορφή παραπηγμάτων και καταυλισμών από τη μία, εντυπωσιακά αρχιτεκτονικά οικοδομήματα και πολυτελείς κατοικίες από την άλλη.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί πως δεν αρκεί μόνο η πολεοδομική παρέμβαση για τη λύση των προβλημάτων που ανακύπτουν στο Δήμο Αχαρνών, καθώς απαιτείται ευρύτερη κοινωνική προσέγγιση και αντιμετώπιση, βασιζόμενη σε αρχές και στόχους που ευνοούν την τοπική ανάπτυξη και κυρίως την κοινωνική συνοχή, αλλά και δικαιοσύνη. Η από κοινού επικοινωνία, συνεργασία και δράση των κατοίκων και της τοπικής αρχής καθίσταται αναγκαία, τόσο για την άμβλυνση των αντιθέσεων μεταξύ των κατοίκων, όσο και για τη δημιουργία ενός πνεύματος σεβασμού των κατοίκων στο περιβάλλον, φυσικό και δομημένο.

[1] Πλάτωνος- Γιώτα, Αχαρναί: Ιστορική και Τοπογραφική επισκόπηση των Αρχαίων Αχαρνών, των γειτονικών δήμων και των οχυρώσεων της Πάρνηθας, Εκδόσεις Δήμος Αχαρνών, 2004: 43.

[2] Μαλούτας, 2002: 15, όπου αναφέρεται ότι η μεγέθυνση του αστικού πληθυσμού δεν συνδέθηκε τόσο με την ανάπτυξη της βιομηχανικής δραστηριότητας, όπως στις ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες, όσο με συγκυριακές καταστάσεις (μαζικό κύμα προσφύγων από τη Μικρά Ασία, μετακίνηση πληθυσμού λόγω του εμφυλίου πολέμου) και με την αδυναμία της αγροτικής οικονομίας να συντηρήσει τον αυξανόμενο τοπικό πληθυσμό.

Παρατήρηση: Το παρόν κείμενο αποτελεί τμήμα της Διπλωματικής Εργασίας “**Τοπική Αυτοδιοίκηση και Πολυπολιτισμικότητα. Η περίπτωση του Δήμου Αχαρνών**” της φοιτήτριας του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ) και

πολιτικής επιστήμονος κ. **Φωτεινής Τζώρα**. Η εργασία εκπονήθηκε με α' επιβλέπουσα καθηγήτρια την κ. Τριανταφυλλοπούλου Αθανασία, β' επιβλέπουσα καθηγήτρια την κ. Συλαίου Στυλιανή και Ακαδημαϊκό υπεύθυνο τον κ. Μπαντιμαρούδη Φιλήμονα, δημοσιεύεται, δε, εμπλουτισμένη σε συνέχειες από την ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ.

[Διαβάστε το προηγούμενο τμήμα της εργασίας εδώ](#)